

licht van zijne overvolle schilderkamer. Hij is rustig. Hier hoeven zijne oogen niet te wimperen: ik zie ze diep en wisselend als de zee, die er hare kleuren aan ontleent. Het matte room-geel van zijn gelaat is eenigszins te bleek, omdat hij vroeger te donker is geweest. Zijn mond is paarsend, ook misschien omdat hij te rood eens was. Deze blauwzwarte Spanjool van Engelschen bloede, die in België kwam geboren worden, is thans van haren zilverwit (zilver wordt geel als men het niet intijds oppoetst). Hij had vroeger over zijne kruin eene scheiding waar aan beide zijden het kroeshaar uit kabbelde. Thans weet men niet meer of Ensor die scheiding nog heeft; hij doet nimmer zijn hoed meer af, dan om even dames te groeten.

De handdruk van James Ensor is vol innige teederheid; de handdruk van een grooten eenzame die, wat hij ook meene, de menschen mint. Zijne hand is klein en vleezig, en blanker nog dan zijn aangezicht. Een nobel gebaar van haar wijst de doos met sigaretten; de schilderijen van Ensor verdragen het, gezien te worden door sigarettenrook. Ze verdragen zelfs heel wat meer. Zij hebben al heel wat meer moeten verdragen.

Wij staan thans voor het Schilderij. Hij staat naast mij, zwart, groot en machtig, verlegen en hoogmoedig; zoo heeft het leven vol strijd dat het zijne is hem nu eenmaal gemaakt.

Die strijd, het is Het Schilderij. Ik zie het voor het eerst, al dateert het uit 1886. Althans: het schilderij is een brutaal feit uit dien strijd, een werkelijk en algemeen-begrijpelijk feit dat de duistere veelvuldigheid van den eigen strijd veruiterlijkt. Een kinkhoorn, nietwaar, kan de zee zijn, zelfs naar het geluid voor wie imaginatie heeft in zijne ooren. Het zal den artiest altijd spijten, dat hij zich qua zee met zoo'n kinkhoorn moet tevreden stellen; maar hij zal toch al heel blij zijn dat hij in den kinkhoorn een symbolisch beeld bezit van de zee; want men kan nu eenmaal niet alles bezitten, en het scheelt weinig, of het Relatieve is beter dan niets. Het schilderij nu stelt voor de Intrede van Jezus Christus binnen de Stede van Brussel. Het is, op het grootste doek dat de fijne Ensor ooit aandorst (hij is aldoor gevoeliger voor détails), het omwerken tot schilderij van een ets die wel een vijf en dertig jaar oud zal zijn. Het toont den optocht van boeventronies (wie heeft niet een boeventronie in zijn familie?) die een heel klein Christusje op een heel klein ezeltje, in heerlijk-ijllicht trouwens, voorafgaan en volgen tusschen de heerlijkheid van de Brusselsche en kapitalistische Renaissancehuizen. Den Heiland gaat een toeterende muziek vóór van menschen in Oostenrijksche maskerade-uniformen, die aan een kartel zich noemen: „Les fanfares doctrinaires”. Maar bovenaan bazuint een banderool het uit: „Vive la Sociale”, terwijl onderaan een plankje aan een stok — op de ets althans — den wensch uitdrukt dat Anseele lang leven moge. Mijne lezers verwachten geen verdere verklaring, ook niet van des schilders bedoeling. De schilder zit midden in zijn werk als eene spin midden